

Τίτλος: Το χρονικό υδροδότησης της Τυλίσου και το όφελος του Ηρακλείου

Σταύρος Χαλκιαδάκης, τέως Δήμαρχος Τυλίσου

Δεν ξέρω γιατί και πόσο θα κρατήσει, αλλά σήμερα αποφάσισα να γράψω μερικές σελίδες από αναμνήσεις και γεγονότα που έχουν συμβεί, κατά την ενασχόληση μου με τα κοινά.

Αποφάσισα να ξεκινήσω τα γραφόμενα μου από την εύρεση νερού στην Τύλισο, τη συνεπακόλουθη υδροδότηση της, αλλά και τη μετέπειτα υδροδότηση του Ηρακλείου από την Τύλισο.

Ανέλαβα καθήκοντα Προέδρου της Κοινότητας Τυλίσου στις 01/01/1983. Πρώτη μου έννοια ήταν να πάω να δω από πού υδρευόταν η Κοινότητα. Αυτό όμως που αντίκρισα, στην τοποθεσία της πηγής Άγιος Μάμας, με άφησε άφωνο! Εκεί που σήμερα βρίσκεται η προστατευμένη σε 6-7 μέτρα βάθος υπόγεια κτισμένη δεξαμενή σε μορφή υποβρυχίου, ανάβλυζε τότε το νερό της πηγής μέσα από το χώμα του αμπελιού. Εκεί που ανάβλυζε η πηγή, υπήρχε μπροστά της με καθοδική κατεύθυνση, μια επιφανειακή σωλήνα αμιάντου, χωμένη ανάμεσα σε ντανιασμένα τσουβάλια τσιμέντου, που λειτουργούσε ως συλλεκτήριο νερού! Βλέποντας την προχειρότητα αυτής της πρώτης κατασκευής, έμεινα στήλη άλατος! Το νερό στη συνέχεια έρρεε προς μια μεγάλη λιθόκτιστη δεξαμενή 50μ πιο κάτω. Έτσι μετά, ακολούθησα τη διαδρομή του, φτάνοντας στην εν λόγω δεξαμενή. Η δεύτερη άσχημη έκπληξη ήταν εδώ, ποντίκια ανεβοκατέβαιναν με θράσος στα πλαϊνά τοιχώματα της! Γι αυτό λοιπόν, για τον κίνδυνο της μόλυνσης, όπως με είχε ενημερώσει ο υδρονομέας Λευτέρης Ζουρίδης, έριχναν τακτικά χλώριο μέσα στη δεξαμενή.

Από εκεί, με αντλία το νερό έφτανε στην Κοινότητα, συγκεντρωνόταν σε μια μικρή δεξαμενή ευρισκόμενη σε ψηλό σημείο (τοποθεσία Ατζόλου), ενώ στη συνέχεια διοχετεύονταν στα σπίτια των κατοίκων. Η δεξαμενή αυτή χρειαζόταν να γεμίσει δυο φορές το 24ωρο, ενώ τα νοικοκυριά είχαν νερό μόνο για 1 ώρα το πρωί και 1 ώρα το βραδάκι.

Κρίνοντας απαράδεκτη αυτήν την εγκατάσταση, στη συνέχεια επισκεφτήκαμε με άλλους συμβούλους την πηγή στη θέση Λούτρα, απ' όπου υδρευόταν το 25% της Κοινότητας, συγκεκριμένα η περιοχή Κατσιλαδοχώρι. Αυτή η πηγή ήταν σε καλύτερη κατάσταση, το νερό έδειχνε οπτικά τουλάχιστον πιο καθαρό, όμως σε λίγη ποσότητα.

Διαπίστωσα λοιπόν με τα ίδια μου τα μάτια και μετά μεγάλης μου λύπης ότι το πρώτο ζήτημα που ταλάνιζε με κίνδυνο μάλιστα ζωής τους κατοίκους, ήταν το θέμα του νερού. Τότε, η πρώτη μου ζωτική σκέψη για τον τόπο ήταν αυτή, η αύξηση της ποσότητας του νερού, αλλά και η εξυγίανση των πηγών με κάποιο μικρό έργο. Η προοπτική και η αισιοδοξία του νέου εγχειρήματος, έτσι όπως το σκεφτόμουν, με γέμισε ενέργεια.

-Τι θα μπορούσε να πάει στραβά;

Καταρχήν απευθύνθηκα στην αρμόδια υπηρεσία της τότε Νομαρχίας, η οποία και έκανε μια αντίστοιχη μελέτη. Προς απογοήτευση μου, διαπίστωσα ότι το περιεχόμενο της δεν μπορούσε να προσφέρει κάτι ουσιαστικά. Απτόητος όμως, απευθύνθηκα σε ιδιώτη γεωλόγο, τον Γιάννη Ανδρεάδη, ο οποίος σε συνεργασία με την παραπάνω υπηρεσία συνέταξαν εκ νέου μια καλύτερη μελέτη για την καλλιέργεια των πηγών του Αγίου Μάμα. Το έργο ανατέθηκε κατόπιν στον εργολάβο Κώστα Βερερουδάκη από την Τύλισο, ώστε να γίνει το απαιτούμενο έργο εκσκαφής.

-Τι άλλο θα μπορούσε να πάει στραβά;

Κτισμένη σε περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος η Τύλισος, διατηρώντας ακόμα και σήμερα το αρχαίο μινωικό όνομα της, δεν θα μπορούσε να μην κρύβει σε κάθε σπιθαμή της γης της σημαντικά στοιχεία πολιτισμού της τότε προϊστορικής εποχής.

Έτσι, σε μια κρίσιμη καμπή του χρόνου κατά τη διάρκεια αυτών των εκσκαφών, το παρελθόν μίλησε, το έργο σταμάτησε και η αρμόδια υπηρεσία του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου κατέφτασε, αφού εσπευσμένα τους είχαμε καλέσει. Κατάπληκτοι όλοι τότε γίναμε μάρτυρες της αποκάλυψης ενός σημαντικότερου ευρήματος! Επρόκειτο για δυο κεραμικά κωνικά αντικείμενα σαν καμπάνες, που περιείχαν άμμο και κάρβουνο και μαζί με μικρότερα κεραμικά τμήματα συναποτελούσαν έργο διύλιση νερού Μινωικής εποχής! Η άμεση σκέψη μου ήταν ότι οι Μινωίτες γνώριζαν ότι ο άνθρακας βοηθούσε στην απομόλυνση του νερού από τα μικρόβια, ήμουν άλλωστε ενήμερος δημοσιευμάτων για φίλτρα νερού. Η καθυστέρηση του έργου εκσκαφής ήταν προφανής, όμως ανταποδοτικά μας χαροποίησε τόσο, που νιώσαμε ότι βαδίζαμε στα σωστά βήματα των μακρινών προγόνων αυτού του τόπου, αναζητώντας και χτίζοντας νέες διαδρομές νερού. (Φωτογραφίες των αντικειμένων βρίσκονται στο βιβλίο του Δρ αρχαιολόγου Αντωνίου Βασιλάκη «Τύλισος»).

Εν κατακλείδι, ο παραπάνω εργολάβος πραγματοποίησε μια τεράστια εκσκαφή βάθους 5-7μέτρων και μήκους 50-60 μέτρων. Η ποσότητα νερού αυξήθηκε από 6 κυβικά στα 12-13 κυβικά ωριαίως, διπλάσια ποσότητα από ότι ήταν προηγουμένως. Αυτήν την ποσότητα νερού οδηγήσαμε κατευθείαν στην δεξαμενή στην Τύλισο και όχι μέσω της λιθόκτιστης δεξαμενής με τα ποντίκια.

-Τι άλλο θα μπορούσε να πάει στραβά;

Παράλληλα με το έργο της καλλιέργειας της παραπάνω πηγής, στράφηκα προς την ιδέα των γεωτρήσεων για νέα ποσότητα νερού. Στα χρόνια 1985-86, μαζί με το γεωλόγο Γιάννη Ανδρεάδη, το γεωλόγο Τάκη Σοφίου και άλλους που δεν ενθυμούμαι τα ονόματα τους, περπατήσαμε διερευνητικά όλη την περιοχή, 10.000 στρεμμάτων περίπου, με σκοπό την επισήμανση σημείων γεωτρήσεων. Όμως άλλο εμπόδιο προέκυψε, η αρμόδια υπηρεσία δεν έδινε άδεια για βαθιές γεωτρήσεις 200-220μέτρων βάθος, θεωρώντας ότι θα βρούμε τη «θάλασσα». Τελικά, αποφασίσαμε να πραγματοποιήσουμε κάποιες γεωτρήσεις κοντά στην πηγή, όλες στα νεογενή πετρώματα, 2-3 στην αρχή βάθους 160μέτρων, αλλά τίποτα δεν βρέθηκε, ύστερα ακόμα δυο στα 180μ., αλλά τίποτα πάλι. Ερευνώντας όμως σε γραπτές πηγές της ΕΤΒΑ, είχα βρει στοιχεία που παρέπεμπαν σε εκτίμηση ύπαρξης νερού σε βάθος γεωτρήσεων 220-250μέτρων σε συγκεκριμένες περιοχές γύρω από την Κοινότητα. Όμως η υπηρεσία ΥΕΒ αρνιόταν και πάλι πεισματικά να δώσει άδειες βάθους πάνω από 180-200μ. Ένας γεωλόγος τότε της ΥΕΒ, ο Περικλής Οικονομόπουλος, που έκανε καταδύσεις στο Μπαλί, για να αποδείξει ότι η υφαλμύρωση του Αλμυρού γινόταν από τη θαλάσσια περιοχή στο Μπαλί, υποσχέθηκε να μου δώσει άδεια στα 220μ, αν τον έφερνα σε επαφή με τον τότε Νομάρχη Κυριάκο Γεωργιάδη, ώστε να συζητήσουν χρηματοδότηση έρευνας εκεί. Δεδομένου ότι ήμουν Σύμβουλος στη Νομαρχία ως εκπρόσωπος των Δήμων & Κοινοτήτων, δρομολόγησα εκείνη την επαφή και έτσι ανταποδοτικά πήρα την πολυπόθητη άδεια για διάνοιξη στα 220μ βάθος στη θέση Γούβα, υπογεγραμμένη από το συγκεκριμένο γεωλόγο υπάλληλο της ΥΕΒ.

-Τι άλλο θα μπορούσε να πάει στραβά;

Με νέες ελπίδες και πείσμα ξεκινήσαμε και πάλι με γεωτρύπανο της υπηρεσίας ΥΕΒ τη διάνοιξη της γεώτρησης στη Γούβα. Ξαφνικά, φτάνοντας στα 190μ κόπηκε το κοπίδι, έμεινε χωμένο στη γη και σταμάτησε η ανόρυξη. Η υπηρεσία τότε θέλησε να πάρει το γεωτρύπανο και να φύγει, θεωρώντας ότι ήταν αδύνατο να φτάσει το τρυπάνι στα 220μ.,

όμως τους εμπόδισα χωρίς δεύτερη σκέψη. «Κλείδωσε το φορτωτή σου μπροστά στο τρυπάνι κι εγώ θα σου πληρώνω τις ώρες», θυμάμαι, είχα πει ανένδοτος στον οδηγό του. Προτείναμε να βάλουμε δυναμίτη στα 190μ για να σπάσει η μύτη του τρυπανιού που είχε μείνει κάτω. Όμως η αρμόδια υπηρεσία αρνήθηκε τέτοια ενέργεια και αντί αυτού έστειλε ένα κρουστικό τρυπάνι να κτυπήσει τη μύτη και να συνεχίσει προς τα κάτω. Δυο ολόκληρους μήνες χτυπούσε το κρουστικό στο σημείο εκείνο, όμως δεν κατέβαινε με τίποτα κάτω από τα 190μ. Τότε αποφασίσαμε να βάλουμε σε εφαρμογή το σχέδιο δυναμίτης. Συναντήσαμε ένα λατόμο, που συνεργαζόταν μαζί μας στη διάνοιξη δρόμων και του ζητήσαμε τη βοήθεια του. Σε συνεργασία με την ΥΕΒ, βάλουμε μέσα σε ένα κουβά δυναμίτη και το κατεβάσαμε με συρματοσχοινο και φιτίλι στα 190μ. Σκεπάσαμε την τρύπα με μεγάλα βράχια και πυροδοτήσαμε. Αποσφραγίσαμε την τρύπα, κατέβηκε το κρουστικό κι οποία επιτυχία, άρχισε να κτυπά ελεύθερα! Μετά από μερικές μέρες και αφού έπιασε τα 210-220 μ. διαπιστώσαμε με τεράστια ικανοποίηση αρκετή ποσότητα νερού! Ο ενθουσιασμός όλων μας, επιτόπου μεταφράστηκε σε γιορτή, σφάζοντας και ψήνοντας δυο αρνιά, για την επιτυχία του πολυπόθητου εγχειρήματος! Η γεώτρηση σωληνώθηκε στα 210μ και κατεβάσαμε πομόνα. Τη βάλουμε μπροστά και άρχισε να αντλεί το μέγιστο των δυνατοτήτων της, 50 κυβικά νερού την ώρα από τα 210μ βάθος! Δουλεύοντας τις επόμενες 96 ώρες συνεχώς, η στάθμη του νερού αντί να πέσει ανέβηκε κατά 10μ και σταθεροποιήθηκε εκεί.

-Τι άλλο θα μπορούσε να πήγαινε στραβά;

Μετά τη διαπίστωση ότι η περιοχή είχε νερό και μάλιστα σε μεγάλη ποσότητα, ήλθε σε επαφή μαζί μου ο Δήμος Ηρακλείου δια του τότε δημάρχου Μανώλη Καρέλλη, με σκοπό τη συνεργασία στο θέμα του νερού, δεδομένου ότι το Ηράκλειο είχε μεγάλη ανάγκη. Ήταν παραμονές των δημοτικών εκλογών του 1986. Σε γενική συνέλευση λοιπόν των κατοίκων της Τυλίσου, λίγο πριν την εκλογή του 86, είχα δηλώσει ανοιχτά «Αν με ψηφίσετε, να ξέρετε ότι θα δώσω νερό στο Ηράκλειο!» Και έγινε «πόλεμος»! Ακόμα και απειλητικά μηνύματα δεχόμουν τακτικά, όμως φωνές λογικής και ενσυναίσθησης προς τους γείτονες συμπολίτες ισορρόπησαν το πολεμικό τοπίο.

-Όχι, να μην δώσουμε νερό!

-Το νερό μας θα δώσουμε; Είναι δικό μας το νερό!

-Γιατί να μη δώσουμε; Και χωριανοί μας δεν κάθονται στο Ηράκλειο;

-Το νερό είναι εθνικό αγαθό, δεν ανήκει σε πρόσωπα!

Τελικά με ψήφισαν και μάλιστα με μεγάλη διαφορά, πάνω από 65%.

Παράλληλα, άρχισα τις συζητήσεις με τον Μανώλη Καρέλλη και τελικά καταλήξαμε σε συμφωνία του 66-67% ποσότητας νερού να παίρνει ο Δήμος Ηρακλείου με όλα τα έξοδα δικά του και 33-34% η Κοινότητα με όλα τα έξοδα του Δήμου Ηρακλείου.

Ο Δήμος Ηρακλείου στη συνέχεια έκανε 5 γεωτρήσεις συνολικού όγκου νερού 280-300κυβ. την ώρα. Από αυτές, την πρώτη και καλύτερη με 80 κυβ. την πήρε η Κοινότητα Τυλίσου. Τα εγκαίνια της έγιναν παρουσία του Δημάρχου Ηρακλείου και του Μητροπολίτη, μάλιστα έβρεξε ενώ ήταν άνοιξη προς καλοκαίρι, γεγονός που θεωρήθηκε ως καλός οίωνός. Στη συνέχεια η Κοινότητα άνοιξε άλλη μια παροχή 80 κυβ. δίπλα από την πρώτη στη Γούβα, στα 100μ απόσταση. Άνοιξε δε, μια ακόμα σε συνεργασία με το ΙΓΜΕ κοντά στο νεκροταφείο, η οποία έδινε 60κυβ.

Εν κατακλείδι, το 1990 είχε η Κοινότητα συνολική παροχή νερού $50+80+80+60=270$ κυβ., καλύπτοντας πλήρως την ύδρευση των νοικοκυριών σε 24ωρη βάση και σε ένα μεγάλο μέρος τις αρδευτικές ανάγκες των αγροτικών καλλιεργειών!

Η συνεργασία με το Δήμο Ηρακλείου και συγκεκριμένα με τη ΔΕΥΑΗ συνεχίστηκε και μετά το 1990 επί δημαρχίας Κώστα Κληρονόμου και με πρόεδρο της ΔΕΥΑΗ τον Γιάννη Σμπώκο, κάνοντας γεωτρήσεις στην περιοχή Κέρη και παίρνοντας ως αντάλλαγμα από το Δήμο για 5 γεωτρήσεις στην Κέρη, μια των 50κυβικών – την οποία παραχώρησε μετά η Κοινότητα στο Δασαρχείο στην Κέρη- και μια των 60 κυβικών στην Τύλισο.

Τελικά, όλα πήγαν καλά για το καλό όλων!